

आज्ञान (von जन् mit आ) n. 1) *Geburt, Abkunft, Art: तन्मर्त्यस्य देवत्वमाज्ञानमग्र्ये* VS. 31, 17 (vgl. TAIT. ÂR. 10, 1, 12). काव्ययोर्ज्ञानेषु 33, 72. पुरुषाज्ञानो हि कृत्सीति ÇAT. Br. 3, 1, 3, 4. आज्ञानिदेव ein Gott von Geburt (Gegens. कर्मदेव) ÇAT. Br. 14, 7, 1, 35 = BRH. ÂR. Up. 4, 3, 33. = आज्ञानज्ञो देव: TAIT. Up. 2, 8, 10. — 2) *Geburtsort* (nach MAHIDH.) VS. 33, 72. आज्ञानि (wie eben) f. *Geburt, Abkunft: त्रीण्यायूषि तत्र ज्ञातवेदस्तिन्न आज्ञानीरूपमस्ते अग्रे* RV. 3, 17, 3. gute Abkunft Sch. zu ÇĀṆKH. Br. 30, 5. आज्ञानिकं n. nom. abstr. von आज्ञानिक gaṇa पुराहितादि zu P. 5, 1, 128. आज्ञानिय (von आज्ञानि) 1) adj. f. ई von edler Abkunft: *Pferde* KĀTJ. ÇR. 22, 2, 23. MBH. 2, 1733, 1835. Am Ende eines comp. von der und der Abkunft, Art: *सिंहाज्ञानिय, कृत्याज्ञानिय, अश्वाज्ञानिय* buddh. SCHIEFNER, Lebensb. 326 (96). Vgl. ज्ञातीय. — 2) m. ein Pferd von edler Race AK. 2, 8, 2, 12. H. 1234. DRAUP. 7, 10. शक्तिभिर्मित्रकृत्या: स्वलतो ऽपि पदे पदे । आज्ञानति यतः संज्ञामाज्ञानियास्ततः स्मृताः ॥ AÇVATANTRA im ÇKDR. Vgl. अज्ञानिय. आज्ञानिय्य adj. dass.: *ऐतशायना आज्ञानिय्याः सतो भृगूणां पापिष्ठाः* ÇĀṆKH. Br. 30, 5. आज्ञायर्न patron. von अज्ञ gaṇa नडादि zu P. 4, 1, 99. आज्ञि (von अज्ञ) f. P. 3, 3, 108, Vārt. 6. Uṇ. 4, 132. TRIK. 3, 5, 1. 4) *Wettlauf, Wettkampf, Kampf* überh. NAIGH. 2, 17. Nir. 9, 23. AK. 2, 8, 2, 74. 3, 4, 34. 95. H. 797. an. 2, 66. MED. ġ. 3. SIDDH. K. 231, a, 6. (रथं) पुरोदावानमाज्ञियुं RV. 5, 33, 7. आज्ञिं न जग्मुर्गिर्विहिता अश्वाः 6, 24, 6. तं त्वयाज्ञिं सौश्रवसे ज्ञेयम् 7, 98, 4. 4, 20, 3. 16, 19, 7, 9. 42, 5. 38, 10. u. s. w. AV. 2, 14, 5. 6, 92, 2. In den BRAHMAṆA häufig mit अज्ञ, ई, धाक्, सरु einen Wettlauf anstellen: त आज्ञिमयुस्तेषामाज्ञिं यतामभिसृष्टानां वायुमुखं प्रथमः प्रत्यपद्यत AIT. Br. 2, 25. 4, 27. आज्ञिमेवास्मिन्नज्ञामहे ÇAT. Br. 2, 4, 3, 4, 5, 1, 1, 3. 4, 1. आज्ञिं हि सरिष्यतो भवन्ति 15. 6, 1, 2, 12. 7, 1, 2, 1. KĀTJ. ÇR. 14, 3, 21. ÂÇV. ÇR. 9, 9. आज्ञिः सरणम् Anstellung eines Wettlaufes KĀND. Up. 1, 3, 5. आज्ञिसृत् ÇAT. Br. 5, 1, 5, 10, 28. 14, 1, 2, 13. आज्ञि im Kampfe MBH. 3, 772. ARG. 10, 74. R. 1, 29, 3. 3, 26, 18. 39, 24. RAGH. 12, 45. आज्ञिशिरम् Vordertreffen MBH. 3, 16479. — 2) *Rennbahn: दीर्घं यदाज्ञिमभ्यव्यैर्दुः* RV. 4, 24, 8. ते लो पश्यन्ति परियात्नमाज्ञिम् AV. 13, 2, 4. ebener Boden AK. 3, 4, 34. H. an. 2, 66. MED. ġ. 3. — 3) *Tadel* (अज्ञेय) ÇABDAR. im ÇKDR. — 4) *Augenblick* H. an. आज्ञिकृत् (आ० + कृत्) adj. *wettkämpfend: यदाज्ञिं धात्वाज्ञिकृत्* RV. 8, 43, 7. आज्ञिज्ञानिय (von ज्ञा im desid. mit आ) adj. *der Erforschung unterliegend oder zur Erforschung dienlich: ०सेन्याः* (nämlich रुचः) heisst ein kurzer Abschnitt der Kuntāpa-Lieder AIT. Br. 6, 33. आज्ञितुर् (आ० + तुर्) adj. *in Kämpfen obstehend: Indra VĀLAKE. 3, 6. आज्ञिनीय* von आज्ञिन gaṇa कृशाश्वादि zu P. 4, 2, 80. आज्ञिपति (आ० + प०) m. *Herr im Kampf: Indra VĀLAKE. 3, 14 (VOC.)* आज्ञिरि von अज्ञिर gaṇa सुतेगमादि zu P. 4, 2, 80. आज्ञिर्यै patron. von अज्ञिर gaṇa प्रुधादि zu P. 4, 1, 123. आज्ञिकीर्षु (von कृर im desid. mit आ) adj. *im Begriff stehend herbeizubringen, mit dem acc.* MBH. 3, 11078. आज्ञिकूल N. pr. einer Gegend; davon adj. आज्ञिकूलक gaṇa धूमादि zu P. 4, 2, 127.

आज्ञिगर्ति patron. von अज्ञिगर्त gaṇa वाहृदि zu P. 4, 1, 96. TS. 5, 2, 1, 3. AIT. Br. 7, 17.

आज्ञिव (von जीव् mit आ) m. *Lebensunterhalt* AK. 2, 9, 1. H. 865. आज्ञिवः सर्वभूतानाम् MBH. 14, 956. 1432. स्वाज्ञिव guten Lebensunterhalt während R. 2, 36, 13, a. सर्वाज्ञिव von dem Alle leben ÇVETĀÇV. Up. 1, 6. द्यज्ञिव ein Lebensunterhalt durch die Frau M. 11, 63. शत्र्वाज्ञिव Soldat AK. 2, 8, 2, 35. — Vgl. अज्ञाज्ञिव.

आज्ञिवक (wie eben) m. ein Bettler (der überall seinen Lebensunterhalt findet) LALIT. 378. — Vgl. आज्ञिविन्.

आज्ञिवन (wie eben) n. *Lebensunterhalt* M. 10, 79. भवत्याज्ञिवनं तस्मात् PĀṆKĀT. I, 54. ÇĀṆK. zu ÇVETĀÇV. Up. 1, 6.

आज्ञिविन् (wie eben) m. *einen Lebensunterhalt habend*, Bez. einer bes. Art Bettler (एकदण्डिन्) Ind. St. 2, 287, N. 2. — Vgl. आज्ञिवक.

आज्ञिव्य (von आज्ञिव) adj. *zum Lebensunterhalt geeignet, einen Lebensunterhalt während: देश* JĀṬN. 1, 320. आज्ञिव्यः सर्वभूतानाम् MBH. 14, 1330. स्वाज्ञिव्य M. 7, 69. subst. *Lebensmittel: मया यथोचिताज्ञिव्यैः संविभक्ताश्च वृत्तिभिः* MBH. 3, 8452.

आज्ञुर f. = विष्टि AK. 1, 1, 2, 3. H. 1338. Steht an beiden Orten im Kapitel, das von der Hölle handelt und wird mannigfach gedeutet: *nicht bezahlte Arbeit, das zur-Hölle-Befördern u. s. w.* (s. विष्टि). Auch die Form आज्ञ्ज wird aufgeführt. Das Wort scheint auf ज्ञ्ज [ञ्ज] zurückzugehen, so dass man eine Bed. wie *gebrechliches Alter* vermuthen könnte.

आज्ञति (von ज्ञा im caus. mit आ) f. *Anordnung, Befehl* ÇĀṆK. zu AIT. Up. 5, 2.

आज्ञा (von ज्ञा mit आ) f. *Anordnung, Befehl* AK. 2, 8, 1, 26. H. 277. ÇĀK. 29, 20. आज्ञया नरेन्द्रस्य auf Befehl des Königs R. 1, 70, 8. Viçv. 9, 7. नृयाज्ञया M. 10, 56. N. 19, 11. KATHĀS. 20, 175. शास्ति यश्चाज्ञया राज्ञः स सम्राट् der mit seinem Befehle Könige beherrscht AK. 2, 8, 1, 3. भर्तुरनाज्ञया ohne Einwilligung des Gatten M. 9, 199. मरुमोकृस्याज्ञया वर्तते PRAB. 24, 18. एष ते किंकरः संप्रात आज्ञयानुगृह्यताम् 72, 4. आज्ञामिच्छामि ich warte auf einen Befehl, ich stehe zu Diensten ÇĀK. 28, 10. यावदकं गत्वा गृहं प्रभोराज्ञं गृहीत्वागच्छामि PĀṆKĀT. 69, 13. वनाय गच्छति तदाज्ञो मुदिता ऽग्रहोत् RAGH. 12, 7. द्युयाज्ञाम् R. 4, 23, 2. तस्याज्ञो शासनार्पिताम् । द्युः शिरोभिर्भूपात्ताः (als Zeichen der Unterwürfigkeit) RAGH. 17, 79. तथेति शेषामिव भर्तुराज्ञामादाय मूर्ध्ना KUMĀRAS. 3, 22. तस्याज्ञो शिरसि निधाय शेषभूताम् MRĪKĪH. 173, 21. मूर्ध्नि निवेशिताः सर्वा एवाज्ञाः PRAB. 97, 13. आज्ञा प्रतिहृतामिव R. 5, 18, 8. आज्ञा विनिकृतामिव 21, 11. अनतिक्रमणीया दिवस्पतेराज्ञा ÇĀK. 95, 19. आज्ञापत्र n. ein geschriebener Befehl ÇKDR.

आज्ञाकर (आ० + क०) m. (der eines Andern Befehle vollzieht) Diener R. 4, 9, 4. BHARTE. 1, 11. f. ०री ÇĀK. 110, 14. आज्ञाकरत्वं n. das Amt des Dieners VIKR. 60.

आज्ञाचक्र (आ० + च०) n. ein bes. mystischer Kreis (der letzte unter den sechsen) ÇĀTATTVAKĪNTĀMAṆI im ÇKDR.

आज्ञात s. u. ज्ञा mit आ und अनाज्ञात; आज्ञातकौण्डिन्य (LALIT. 2 und VJUP. 32 wohl richtiger आज्ञानिकौ) m. N. pr. eines der 5 ersten Schüler ÇĀkjamuni's BURN. Intr. 136, N. 2. In der uns so eben zukommenden Calc. Ausg. des LALIT. p. 1 finden wir die Form आज्ञानिकौण्डिन्य.